

**ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคลและ
การทำงานเป็นทีม ในระหว่างฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 2
(โครงการพัฒนาสุขภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม) กับความสามารถ
ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์
(สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 77 ปีการศึกษา 2551
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น**

เบญญาภา กาลเข้
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดขอนแก่น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคลและการทำงานเป็นทีม ในระหว่างฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 2 (โครงการพัฒนาสุขภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม) กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์(สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 77 ปีการศึกษา 2551 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 108 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบทดสอบ (Test) หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม (สภาพการทำงานเป็นทีม) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman Rank correlation coefficient) และ Chi-square test

ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสภาพการทำงานเป็นทีม ด้านบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการทำงาน ในประเด็นเกี่ยวกับ อาจารย์นิเทศและและด้านสถานที่ ฝึกปฏิบัติงานและชุมชน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.21$, $sd = 0.88$, และ $= 4.32$, $sd = 0.95$ ตามลำดับ) และสภาพการทำงานเป็น ทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($= 4.16$, $sd = 0.80$) ระดับความสามารถใน การคิดวิจาร์ณญาณ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 58.33 รองลงมาอยู่ ในระดับดี ร้อยละ 37.96 และในระดับปรับปรุง ร้อยละ 2.78 รายได้ (ต่อเดือน) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.234$; $p \text{ value} = 0.015$)

ส่วนผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา(GPA) อายุของนักศึกษา และการทำงานเป็นทีม กับ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.102$; $p\text{ value}=0.292$, $r=0.054$; $p\text{ value}=0.592$, $r=0.170$; $p\text{ value}=0.078$ ตามลำดับ) เพศ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านสาธารณสุขก่อนเข้าศึกษา มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.550$ และ $p=0.561$ ตามลำดับ)

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษาหรือการศึกษาไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ พัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” กล่าวคือ เป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักคิด วิเคราะห์ใช้เหตุผลและผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด ริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ นอกจากนั้น พระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในหมวด 4 มาตรา 24 ข้อ 2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ดำเนินการ “ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” และข้อ 3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, 2547) นอกจากนี้ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ยังได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณลักษณะ คือ (2) มีความคิดวิจารณญาณ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง¹ และจัดการฝึกประสบการณ์การทำงานเป็นทีมในชุมชน เพื่อให้ นักศึกษาทำงานเป็นทีมและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข อันจะนำไปให้เกิดประโยชน์สูงสุดในงานด้านสาธารณสุขและงานที่เกี่ยวข้อง² การคิดแบบมี

วิจารณญาณ เป็นกระบวนการทางปัญญาในการคิดพิจารณาไตร่ตรอง ผสมผสานกับทักษะหรือประสบการณ์เดิมที่ได้รับการฝึกหัดมาก่อนมาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาต่างๆ อย่างสุขุม รอบคอบ³ การคิดแบบมีวิจารณญาณนั้น เป็นการทำงานของสมองในระดับสูง ต้องใช้ปัญญาในการคิด ไตร่ตรองอย่างสุขุม รอบคอบ และอาศัยประสบการณ์ในการสรุปเชิงเหตุผลเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่แท้จริง สามารถตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น การคิดแบบมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญต่อบุคคลทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ รวมถึงวิชาชีพทางการแพทย์ พยาบาลและสาธารณสุข

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น เป็นสถาบันที่มุ่งดำเนินงานผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข เพื่อตอบสนองความต้องการและให้บริการด้านสาธารณสุขแก่สังคม ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิด วิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้) และ (3) สามารถปฏิบัติงานด้วยตนเอง และสามารถทำงานเป็นทีม¹ ฉะนั้น หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาสอนสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) ได้มีการมุ่งเน้นส่งเสริมให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เป็นการ “ติดต่อทางปัญญา” เพื่อให้มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถในการตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างรอบคอบ รู้ลึกรอบด้าน และสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ เพราะต้องปฏิบัติโดยตรงกับมนุษย์ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และการปฏิบัติทุกครั้งต้องมั่นใจว่าถูกต้องแม่นยำ ทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อชีวิตและความปลอดภัย ดังนั้น คุณสมบัติที่สำคัญของบัณฑิตที่จำเป็นต้องมีคือความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่อการปฏิบัติกรด้านการพยาบาลและสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ซึ่ง กุยส์⁴ (Guice, 1992) มีแนวคิดสนับสนุนว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ต้องประกอบด้วยความสามารถในการแยกแยะสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อการตัดสินใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป

วิทยาลัยมีนโยบายในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ความสำคัญหลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา เช่น การจัดการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based) การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation analysis) การฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง (Authentic Based on community) เป็นต้น นอกจากนั้นจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การพัฒนาจิต การพัฒนาผู้นำนักศึกษาการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับชุมชน ด้วยเหตุที่ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญต่อการทำงานด้านสาธารณสุขดังที่กล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคลและการทำงานเป็นทีม ในระหว่างฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม 2 (โครงการพัฒนาสุขภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม) กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์(สาธารณสุขชุมชน) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีการทำงานเป็นทีมที่มีคุณภาพ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมต่อไป

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์(สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 77 ปีการศึกษา 2551 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น จำนวน 108 คน (จากจำนวนทั้งหมด 111 คน แต่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน 3 คน)

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างและประยุกต์จากแนวคิด ทฤษฎี และงาน

วิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบวัด (แบบทดสอบ) จำนวน 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพการทำงานเป็นทีม และชุดที่ 2 แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ดัดแปลงมาจากแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์ (Watson - Glazer Critical Thinking Appraisal: WGCTA) จำนวน 16 ข้อ ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม (สภาพการทำงานเป็นทีม) ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมรายชื่อและสถานที่ปฏิบัติงานของนักศึกษา จนครบจำนวน 111 คน จากนั้นประชุมทีมเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้นักศึกษาทราบก่อนเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของการฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล , สภาพการปฏิบัติงานในการทำงานเป็นทีม และ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percent), ค่าเฉลี่ย(Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา (GPA) กับ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ส่วนตัวแปรอายุ รายได้ และการทำงานเป็นทีมกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman Rank correlation coefficient)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรเพศ และ ประสบการณ์ในการทำงานด้านสาธารณสุขก่อนเข้า ศึกษา กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้สถิติ Chi-square test

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิงร้อยละ 76.85 มีอายุเฉลี่ย 23 ปี อายุต่ำสุด 19 ปี อายุสูงสุด 50 ปี เกรดเฉลี่ยการศึกษาในชั้นปีที่ 2 เท่า กับ 3.28 มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับด้าน สาธารณสุขมาก่อน ร้อยละ 20.62 ค่าเฉลี่ยคะแนน สภาพการทำงานเป็นทีมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ในประเด็นเกี่ยวกับ อาจารย์นิเทศและและด้านสถานที่ฝึกปฏิบัติงานและ ชุมชนมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ส่วนด้านโครงสร้างการฝึกปฏิบัติงานและด้านสมาชิกในทีมงาน มี ระดับปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก และในภาพรวมสภาพการ ทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับ มาก การปฏิบัติงานในชุมชน ในแต่ละด้านเมื่อแยกรายข้อ พบว่า ด้านโครงสร้างการฝึก ปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านสมาชิกในทีมงาน พบว่า ระดับการปฏิบัติส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก คะแนนต่ำสุด ได้แก่ เมื่อมีปัญหา ขัดแย้งกันในทีมงาน จะสามารถหาข้อมูลยุติความ ขัดแย้งได้ ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ประเด็น เกี่ยวกับอาจารย์พี่เลี้ยง พบว่าระดับการปฏิบัติส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็น เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งในทีมงาน อาจารย์พี่เลี้ยงมีส่วนเข้ามาไกล่เกลี่ย จนสามารถยุติข้อขัดแย้งนั้นได้ มีคะแนนต่ำสุด ประเด็น เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศ พบว่า ระดับการปฏิบัติส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็น ที่มีคะแนนสูงสุด คือ อาจารย์นิเทศสนใจทุกข์สุขของนักศึกษา และประเด็นที่ มีคะแนนต่ำสุด คือ เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งในทีมงาน อาจารย์นิเทศมีส่วนเข้ามาไกล่เกลี่ยจนสามารถยุติข้อ ขัดแย้งนั้นได้ ส่วนประเด็นเกี่ยวกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน

และชุมชน พบว่า ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ที่สุด ระดับความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 58.33 รองลงมาอยู่ใน ระดับดี ร้อยละ 37.96 และในระดับปรับปรุง ร้อยละ 2.78 ความสัมพันธ์ของรายได้(ต่อเดือน)กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์ ทางบวกในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา(GPA) อายุของนักศึกษา และการ ทำงานเป็นทีม กับ ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ อย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ พบว่า เพศชายมีความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 44.00 และ เพศหญิงมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 37.50 อย่างไรก็ตามความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับเพศ มีความ สัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับ ประสบการณ์ในการทำงานด้านสาธารณสุขก่อน เข้าศึกษา พบว่า ผู้ไม่มีประสบการณ์การทำงานมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 40.23 ผู้มีประสบการณ์การทำงานมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 66.67 อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณกับประสบการณ์ทำงานดังกล่าว มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความ สามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ พอใช้ (ร้อยละ 58.33) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภวรรณ ตรีสรานุวัฒนา และคณะ⁵ ที่ศึกษา ความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษา พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล นครราชสีมา และการศึกษา ของ สมเกียรติ สุทธิรัตน์⁶ ที่ศึกษา ความสามารถในการ คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี นครพนม ปีการศึกษา 2546 โดยพบว่า ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

การจัดการเรียนการสอน เน้นเนื้อหามากกว่าการฝึกคิด หรือการจัดการเรียนการสอนไม่เหมาะสมและสอดคล้อง กับคุณลักษณะของนักศึกษา ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึก ทักษะในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบน้อย กว่าเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ Yahiro and Salor, 1994:355 อ้างถึงใน เสาวภา เด็ดขาด⁷ ที่กล่าวว่า การ ให้ข้อมูลและมุ่งเน้น ให้นักศึกษาจำ ซึ่งเป็นอุปสรรคและ ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณให้อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาสภาพการ ทำงานเป็นทีม พบว่า ด้านบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน ในประเด็นเกี่ยวกับ อาจารย์นิเทศและและด้านสถานที่ ฝึกปฏิบัติงานและชุมชน มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่สุด ส่วนด้านโครงสร้างการฝึกปฏิบัติงานและด้าน สมาชิกในทีมงานมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก อาจเนื่อง มาจากความพร้อมของแหล่งฝึกทั้งในด้าน บุคลากร เครื่องอำนวยความสะดวก ตลอดจน ความร่วมมือของ ชุมชน อย่างไรก็ตามในภาพรวมสภาพการทำงานเป็น ทีม อยู่ในระดับ มาก แต่จากการศึกษาของจันทนา กวีนิฏฐยานนท์ และคณะ⁸ ที่ศึกษาสภาพการทำงานเป็น ทีมของนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานภาคสนามร่วม 3 หลัก สูตร(สาธารณสุขชุมชน, ทันตสาธารณสุข และ เทคนิค เกษตรกรรม) พบว่า สภาพการทำงานเป็นทีมในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในปีการ ศึกษาได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการฝึก ปฏิบัติงานจาก 3 หลักสูตรมาเป็นหลักสูตรเดียว จึงทำให้นักศึกษามีโอกาสการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น (หลากหลายสาขาอาชีพ) ลดน้อยลง เมื่อเทียบกับรุ่นก่อน หน้านี้ จึงส่งผลให้สภาพการทำงานเป็นทีมลดลง ส่วนความสัมพันธ์ของรายได้(ต่อเดือน)ของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับความสามารถใน การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก กลุ่มตัวอย่าง มีรายได้ที่ค่อนข้างแตกต่างกันชัดเจน โดยผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำสุด เท่ากับ 900 บาท และสูง สุด 10,200 บาท ซึ่งผู้ที่มีรายได้มาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม ลูกจ้าง (นักเรียนทุนจากหน่วยงาน) ซึ่งในกลุ่มดังกล่าว

อาจจะมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบและ แก้ไขปัญหาได้ดีกว่า

ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา(GPA) กับ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสัมพันธ์ ทางบวกในระดับต่ำ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภวรรณ ตรีสรานุวัฒนาและคณะ⁵ ที่ศึกษา ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา พยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัย พยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมาที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่อง มาจาก วิธีการวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมคุณ ลักษณะดังกล่าว การประเมินผลโดยใช้ข้อสอบวัด ผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถให้ข้อมูล ป้อนกลับแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ว่าการเรียนรู้และ พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้ ครบทุกด้านหรือไม่⁹ ประเด็นเกี่ยวกับอายุ ประสบการณ์ การทำงาน และการทำงานเป็นทีม ของนักศึกษา กับ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น มีความ สัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ส่วนใหญ่มีอายุใกล้เคียงกันคือระหว่าง 19-20 ปี (ความ แปรปรวนด้านอายุไม่มาก) และประสบการณ์การทำงาน เป็นทีมแตกต่างกัน ตลอดจนประสบการณ์การทำงานใน ชุมชนยังมีไม่มากพอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดูฟอห์น และ ญานาวาดินา(Duphorne, P. & Gunawardena,C.N. 2005 อ้างถึงใน ศุภวรรณ ตรีสรานุวัฒนา และคณะ, 2550)⁵ ที่ศึกษาหาความ สัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้เรียนได้แก่ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงานกับทักษะ การคิดอย่างมีวิจารณญาณในนักศึกษาพยาบาลพบว่า อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ ส่วนเพศกับความสามารถในการคิดอย่าง มีวิจารณญาณนั้น เพศชาย และ เพศหญิงมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับดีขึ้นไป ร้อยละ 44.00 และร้อยละ 37.50 ตามลำดับ ความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับเพศ มีความ

สัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ ซึ่งต่างจากการศึกษาของ สุวพิชชา ประสิทธิธัญกิจ¹⁰ ที่ศึกษา การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกันมีความคิดวิจารณ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ทั้งในด้านเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นยุคข่าวสารไร้พรมแดน จึงทำให้ทุกคน ทุกเพศ เรียนรู้และมีทักษะในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มากขึ้น รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีกระบวนการคิดที่เป็นระบบ สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่สลับซับซ้อนได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว อันส่งผลให้เพศชายและหญิงมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ไม่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการเรียนการสอน

1.1 ผู้บริหาร หัวหน้าสาขาวิชา และอาจารย์ผู้สอน ควรจัดประชุมให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ร่วมกันวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการกำกับ ติดตาม เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ครบทุกด้าน

1.2 ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้สอนที่จะต้องสอนร่วมกันในแต่ละวิชา หรือบูรณาการ (Integrated) การเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ในแต่ละภาคการศึกษา และในแต่ละชั้นปี เพื่อให้เกิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เอื้อต่อกัน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

1.3 ผู้สอนควรวางแผนการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และมีกิจกรรมที่ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น สอนแบบใช้ปัญหาเป็น

หลัก (Problem-based Learning) การสอนแบบสืบเสาะแสวงหา (Inquiring Learning) ทั้งนี้ควรจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เป็นแบบกัลยาณมิตร เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น

2. ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.1 ควรจัดให้มีโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น มีการวิเคราะห์วิจารณ์ต่างๆ พร้อมเปิดโอกาสให้ได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และสอดคล้องกับความถนัดของนักศึกษาแต่ละคน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ควรจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ หรือฝึกปฏิบัติงานจริงในชุมชน ในระยะเวลาที่มากพอ เพื่อสร้างการทำงานเป็นทีม และสร้างกระบวนการคิดที่เป็นระบบในการแก้ปัญหาแบบองค์รวม

3. ด้านการวิจัยและพัฒนา

3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในแต่ละชั้นปี และนักศึกษาต่างหลักสูตร เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนากระบวนการคิด ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหลักสูตร โดยกระทำอย่างต่อเนื่อง

3.2 ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณลักษณะของนักศึกษา ซึ่งจะสะท้อนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ตรงกับความเป็นจริง

3.3 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณพร้อมนำผลการวิจัยมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ศิริ วัฒนธีรวงูร ผู้อำนวยการวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยฯ และผู้บังคับบัญชาที่ได้ให้ความสำคัญต่องานวิจัยนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกคนที่ให้งานกำลังใจและให้คำปรึกษาในการดำเนินการ และขอขอบคุณนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์ (สาธารณสุขชุมชน) รุ่นที่ 77 ปีการศึกษา 2551 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา**. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ขอนแก่น: ม.ป.พ ;2550.
2. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. **ประมวลรายวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาธารณสุขศาสตร์(สาธารณสุขชุมชน) ฉบับปรับปรุง 2550**. สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ขอนแก่น: ม.ป.พ ;2550.
3. อรพรรณ บุญลือธวัชชัย. **การคิดอย่างมีวิจารณญาณ.: การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิค จำกัด;2543.
4. Guice, E.D., 1992. *The Effect of Instruction Concept Analysis on Critical Thinking Skill and Moral Reasoning Decision of Senior Baccalaureate Nursing Student*. (online) แหล่งhttp://www.ntlf.com/html/lib/umi/92-93c.htm (22/05/2553)
5. ศุภวรรณ ตริสรานวัฒนา และคณะ. **ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล นครราชสีมา**. นครราชสีมา: ม.ป.พ ; 2550.
6. สมเกียรติ สุทธิรัตน์. **ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครพนม ปีการศึกษา 2546**. นครพนม: ม.ป.พ ;2546.
7. เสาวภา เด็ดขาด. **ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้และระบบการเรียนและการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่4 วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล;2539.

8. จันทนา กวีนิพนธ์ยานนท์ และคณะ. **การศึกษาสภาพการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานภาคสนามร่วม 3 หลักสูตร**. วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. ม.ป.พ ; 2548.
9. ไพศาล สุวรรณน้อย, สันติ วิจักขณาลัญญ์ และวิภาดา วัฒนนามกุล. **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2546.
10. สุวิพิชชา ประสิทธิ์ธัญกิจ. **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง**. 2548.ม.ค.-เม.ย.; 8 (1) : 102-117.
11. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ด้านการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ: บริษัท พรินทวามกราฟฟิค จำกัด; 2547.

Research article

The Relationship between Personal Character and Team work in Field work stage 2 (Collaborative Community Health Development Project) with Critical Thinking abilities of Community Public Health Students for Community Field Work. Sirindhorn College of Public Health, Khon Kaen, 2008

Benyapa Kankhwao

Sirindhorn College of Public Health
Khon Kaen Province

Abstract

A descriptive research was conducted to study the relationship between personal character and team work in field work stage 2 (Collaborative Community Health Development Project) with critical thinking abilities of community public health student for community field work. Sirindhorn College of Public Health, Khon Kaen, 2008.. There were 108 samples who were collected by using questionnaires and testing. Standardized internal item reliability using Cronbach's alpha coefficient was 0.90. Data analysis were performed by using descriptive statistics and investigated relationship by using Pearson Product Moment Correlation Coefficient, Spearman Rank correlation coefficient and Chi-square test at 0.05 level of significance.

The results were revealed that the level of working atmosphere about academic supervisor, community and field work was mostly ($\bar{x} = 4.21$, $sd=0.88$, and $\bar{x} = 4.32$, $sd=0.95$ respectively). However, the overall of team work was most level ($\bar{x} = 4.16$, $sd=0.80$). Mostly of critical thinking level was fair (58.33 per cent), and after that was poor level (2.78 percent) Monthly income was positive and low level relationship with critical thinking ability which were statistically significant ($r=0.234$; $p \text{ value}=0.015$) Moreover, academic achievement (GPA) age and team work were positive and low level relationship with critical thinking ability but were statistically insignificant ($r=0.102$; $p \text{ value}=0.292$, $r=0.054$; $p \text{ value}=0.592$, $r=0.170$; $p \text{ value}=0.078$ respectively) The relationship between sex and former experience of health working with critical thinking ability were insignificant ($p=0.550$ and $p=0.561$ respectively).

Keyword: Relationship; Personal Character; Team work; Critical Thinking abilities.